

Sprawozdanie stenograficzne

z rozpraw
galicyjskiego Sejmu krajowego
I. posiedzenia, I. sesyi IX. peryodu
z dnia 15. września 1908.

TREŚĆ.

Zagajenie posiedzenia.

Powołanie sekretarzy tymczasowych

Mowa Marszałka.

Mowa Namiestnika.

Nekrologi pp. św. p. Juliana Dunajewskiego,
Andrzeja hr. Potockiego i Godzimira Małachowskiego.

Oświadczenie p. Dra Włodzimierza Dudykiewicza
imieniem posłów ruskiego klubu.

Wniosek p. Dzieduszyckiego na zamknięcie po-
siedzenia na znak żałoby po śp. Andrzeju hr.
Potockim.

Oświadczenie p. Dr. Eugeniusza Oleśnickiego
imieniem posłów Klubu rusko ukraińskiego.
Porządek dzienny.

(Początek posiedzenia o godzinie 11. minut 37. przed południem).

Przewodniczący: JE. Marszałek kra-
jowy Stanisław hr. **Badeni**.

Ze strony c. k. Rządu: JE. c. k. Na-
miestnik Michał **Bobrzyński** i c. k. Wice-
prezydent Namiestnictwa Włodzimierz hr.
Łoś, komisarz rządowy.

Sekretarze tymczasowi: Mieczysław
Urbański, Stanisław Henryk hr. **Badeni**,
Jan **Wasung**, Iwan **Kiweluk**.

Obecných posłów 143.

JE. c. k. Namiestnik Dr. Michał
Bobrzyński.

Najwyższem postanowieniem z 28.
kwietnia b. r.

(*posłowie powstają*)

raczył Najjaśniejszy Pan zamianować JE.
hr. Stanisława **Badeniego** Marszałkiem
krajowym w Królestwie Galicyi i Lodo-
meryi z Wielkiem Księstwem Krakow-
skiem, najwyższem zaś postanowieniem z 8.
września b. r. raczył Najjaśniejszy Pan

zamianować JE. Najprzewielebniejszego arcybiskupa obrządku gr. kat. i metropolite ks. Andrzeja hr. **Szeptyckiego** zastępcą marszałka krajowego w tem samem królestwie. Zapraszam przeto JE. p. Marszałka, ażeby zechciał złożyć w moje ręce przyrzeczenie jako poseł sejmowy, a następnie objąć przewodnictwo w tej Wysokiej Izbie.

(czyta)

„Jako poseł na Sejm Królestwa Galicyi i Lodemeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, przyrzekam niniejszem w miejsce przysięgi Jego Ces. i Król. Apostolskiej Mości wierność, posłuszeństwo, przestrzeganie ustaw i sumienne wykonywanie swoich obowiązków“.

JE. Marszałek Stanisław hr. **Badeni**: Przyrzekam.

(JE. Marszałek krajowy zajmuje krzesło przewodniczącego posłowie zajmują miejsca).

Najwyższem postanowieniem z 21. sierpnia b. r. raczył Najjaśniejszy Pan zwołać galicyjski Sejm na dzień dzisiejszy. Ponieważ jest dostateczna liczba panów posłów obecna, przeto otwieram posiedzenie pierwszej sesyi IX. peryodu Sejmu.

Na tymczasowych sekretarzy zapraszam pp. Mieczysława Urbańskiego, Stanisława Henryka hr. Badeniego, Jana Wausunga i Iwana Keweluka i proszę, by ci panowie zajęli miejsca sekretarzy.

(Sekretarze zajmują miejsca.)

Wysoki Sejmie!

Łaską Najjaśniejszego Pana zamianowany po raz trzeci Marszałkiem krajowym, mam zaszczyt Panów jaknajserdeczniej powitać i proszę, byście mi Panowie w spełnianiu moich obowiązków udzielili tak potrzebnego mi poparcia i nie odmawiali zaufania.

Nie potrzebuję zapewniać, że zrobię wszystko, co odemnie zależy, by powagę i stanowisko Sejmu utrzymać, a tak całemu Sejmowi, jak i każdemu z Posłów wykonywanie praw i spełnianie obowiązków umożliwić i ułatwić.

Polityczne stanowisko Sejmu na podstawie historycznej oparte utrzymać i wzmacniać kraj kulturalnie, etycznie i ekonomicznie podnosić i rozwijać, rozumieć i odczuwać rzeczywiste potrzeby najszerzych warstw społecznych, dążyć

do tego, by wszyscy bez żadnego wyjątku mieszkańcy tego kraju szukali i znaleźli w Sejmie obronę swych praw, rzeźnika uprawnionych interesów, a w miarę sił zaspokojenie swych potrzeb i życzeń, stworzenie warunków, któreby każdemu umożliwiły pielęgnowanie swej narodowości i dążenie do jej rozwoju — oto myśli przewodnie, które nas wszystkich łączą w chwili, gdy rozpoczynamy nową sesję sejmową.

Łudzić się nie można i nie trzeba, że w wyborze dróg i środków, które do tego celu wiodą, są między nami wielkie różnice, które jednak maleć mogą i powinny, jeżeli mieć będziemy zawsze na oku całość celów, do których dążymy i uznawac będziemy nawzajem dobrą wiarę i szczerą zamiarów.

Warunki, wśród których Sejm rozpoczyna swą pracę, nie są pomyślne. — Z jednej strony zostajemy jeszcze zawsze pod wrażeniem (*posłowie wstają*) wstrętnej i potwornej zbrodni, spełnionej na jednym z tych, którzy byli nam nadroźsi i najpotrzebniejsi — i nie możemy zapomnieć, że ta zbrodnia nie była przez wszystkich jednomyślnie potępioną i napiętnowaną.

(*Brawa*).

Dlatego też dziś pierwszym zadaniem choć częściowej naprawy stosunków być powinno, byśmy wszyscy bez żadnego wyjątku złączyli się zgodnie i jednomyślnie nie tylko w potępieniu zbrodniczego a wstrętnego czynu, ale wszyscy razem wspólnie i szczerze szukali środków, by piętnować, uniemożliwić te hasła nienawiści i sztuczne rozbudzanie namiętności, które wiodą do zbrodni i zguby kraju.

(*Brawa*).

(*Głosy*. Prawda — prawda).

Obrona praw narodowych, walka o nie choćby jak najostrzejsza na drodze legalnej, jest uznanem prawem narodu, oraz jednostki; ale granicą w tej walce musi być prawda, etyka, sprawiedliwość i dobro całego kraju.

(*Posłowie zajmują miejsca*).

Pragnę gorąco, by obrady tego Sejmu stworzyły na razie choćby tylko podstawę i fundament do przywrócenia między oboma narodami takich stosunków, w którychby porozumienie stało się możliwe.

Czynnikami, które to porozumienie ułatwić powinny, pozostaną zawsze i niezmiennie: wspólność religii, z którą oba narody są nierozdzielnie związane, konieczność dziejowa, byśmy się wspólnymi siłami przyczyniali do potęgi państwa, w którym jedynie znajdujemy warunki i możliwość rozwoju naszych narodowości i na koniec ta wielka prawda, stwierdzona przykładami licznymi, że w jednym i tym samym kraju rozwijać się mogą obie narodowości bez szkody dla siebie i dla całości, a przeciwnie ciągła walka wyczerpuje siły i pozbawia odporności.

(Brawa).

Z druhoji strony stoimo suprotyw ekonomicznego nieszczęścia znacznoi czasty kraju, kotra musyt osłabyty jeho sylu, energiiu i pidprzyjemczywist w pracy. Wsiaki cyfry i daty, kotri Prawytelstwo zibrało i ti, kotri Wydił krajewyj Wysokomu Sojmowy predkłada, ne mohut buty ani stysli ani dokładni, odnak wystarczajut aż nadto, szczo by stwerdyty w czasty kraju wełyke nieszczęście a w inszij znaczni szkody.

Z inicjatywy Prawytelstwa, szczo z przyznaniem należyt pidnesty i dostarczenymy derżawoju sredstwamy rozpocząto akcyju ratunkowu, kotroji podrobyci ne do mene należat.

Wydił krajewyj wyczerpaw ciłkowito sredstwa, kotri pozistały z uchwalenoho w mynuwszim roci Wysokym Sojmom kredytu, a teper predkłada wnesenia, kotri peredowsim majut umožływyty prywernenie do dawnoho stanu zniszczonych elementarnymy nieszczęściami komunikacyj.

Ne peresudżajuczy uchwał Wysokoho Sojmu dumaju, szczo sredstwa, kotri kraj przyznačyt na ciły zapomohowoji akcyi ne mohut buty obylni, bo pochodiat w znacznij czasty własne wid tych, kotri elementarnymy nieszczęściami zistały nawiszczeni.

Jest obowiazkiem całego społeczeństwa czuwać nad tem, by środki, które przez kraj i państwo dostarczone zostaną, użyte były wyłącznie na rzecz tych okolic i jednostek, które w rzeczywistości klęską dotknięte zostały.

Używanie fundusów zapomogowych tam, gdzie jest może pewne zmniejszenie renty ale niema klęski, lub też wykonywanie z tych fundusów choćby pożytecznych robót publicznych w tych

częściach kraju, gdzie klęski nie było, lub gdzie ludność zarobku nie potrzebuje, jest krzywdą tych, którzy bez pomocy publicznej obejść się nie mogą i których byt ekonomiczny jest zagrożony.

W naszym życiu publicznym stwierdzić należy fakt pomyślny, który nie powinien pozostać bez wpływu na tok spraw sejmowych.

W parlamencie wiedeńskim miłość, dobro i interes kraju sprowadziły wszystkie stronnictwa na gruncie narodowym stojące, do jednego szeregu.

(Brawa)

choć żadne z nich przez to od swych zasad nie odstąpiło i swych myśli przewodnich nie porzuciło.

(Brawa)

Fakt ten przyjął kraj cały z radością, bo nam dodaje siły na zewnątrz i wewnątrz.

Mam nadzieję, że obrady Sejmu, stronnictwa związane w Wiedniu, przy wspólnej pracy bardziej jeszcze zespolą na pożytek i dla dobra kraju, co stanie się z pewnością jeżeli unikać będziemy z dobrą wolą i dobrą wiarą tego, co dzieli i wspólną dodatnią pracę utrudnia.

(Brawa)

Zdaje mi się, że w tej mierze powinien Sejm być przykładem i drogowskazem dla kraju tak, by ustalała w zupełności pojawiająca się jeszcze tu i ówdzie w różnych stronnictwach w ich wzajemnym do siebie stosunku, a zatruwająca życie publiczne taktyka oskarżeń i nieuzasadnionych podejrzeń, nie zawsze szczerych oskarżeń i podawania w wątpliwość dobrej woli i czystości zamiarów bez względu na to, skąd i przeciw komu ta szkodliwa taktyka wychodzi.

(Brawa)

(Głosy. Bardzo słusznie.)

Wydział krajowy przedkłada budżety na rok bieżący i na rok przyszły.

Wydatki w budżecie na rok 1909 wynoszą 52 milionów koron, a gdy wszelkie dochody funduszu krajowego wraz z dodatkami do podatków, obliczonymi wedle stopy w ostatnim roku uchwalonej, wynoszą 41 milionów, pozostaje niedobór 11 milionów, dla pokrycia którego nie ma innej drogi, jak zaciągnięcie krótkoterminowej pożyczki.

Piąta zatem część preliminowanych wydatków zwyczajnych musi być pokryta krótkoterminową pożyczką. Jest to fakt smutny i znamieny dla stanu finansów krajowych i który zechce Wysoka Izba mieć przed oczyma podczas swych obrad i uchwał.

Jeżeli zaciągniemy pożyczkę krótkoterminową 11 milionów w funduszu propinacyjnym, będziemy temu funduszowi winni już 24 milionów, t. j. właśnie tyle, ile się od tego funduszu z końcem okresu propinacyjnego spodziewać możemy.

Rok 1910 (co już dziś zaznaczam) będzie rokiem krytycznym, bo nie będziemy już mogli zaciągnąć krótkoterminowej pożyczki w funduszu propinacyjnym a ustawa o opłatach na piwo nie wejdzie jeszcze w życie.

Biorąc nawet w rachubę uchwalenie przedłożenia rządowego o podwyższeniu podatku od wódki z udziałem dla kraju wyższym, niż to projekt rządowy przewiduje, biorąc dalej w rachubę od r. 1911 dochód z opłat od piwa, stwierdzić można z całą ścisłością już dzisiaj, że dochodami tymi nowymi pokryjemy w roku 1911 wydatki funduszu krajowego tylko w takim razie, jeżeli wzrost wydatków corocznie będzie ściśle normalnym i nie wyższym niż 2 miliony koron rocznie.

Przedstawiając te suche a wymowne cyfry Wysokiej Izbie, nie mam zamiaru wpływać na jej uchwały w tym kierunku, by istotne potrzeby kraju nie miały być zaspakajane, sądząc tylko, że przy każdym nowym a znaczniejszym wydatku, obok jego użyteczności powinna być brana w rachubę finansowa możliwość kraju.

Obowiązek i prawo wskazywania Wysokiej Izbie w każdym wypadku granic finansowej możliwości kraju i ostrzegania przed wydatkami, wychodzącymi poza te granice, jest niewątpliwie prawem i obowiązkiem Wydziału krajowego. Ale zwracam uwagę Wys. Sejmu, że Wydział krajowy w Sejmie nie jest samoistnym czynnikiem konstytucyjnym, tak jak nim jest rząd wobec Izby posłów, lecz jest emanacją Sejmu, jego organem i wykonawcą jego woli.

Wydział krajowy przeto tylko w takim razie obowiązek ten spełnić może skutecznie, jeżeli nabędzie przekonania, że spełniając go, stosuje się do woli Wysokiego Sejmu i jeżeli uchwały tak Komisji, jak i Wysokiego Sejmu stwierdzą, że Wysoki Sejm w Wydziale krajowym

rzeczywistego szafarza skarbu krajowego mieć chce i za takiego go uznaje.

Mając przed oczyma program prac sejmowych na całe obecnie zaczynające się sześćdziesiąte, wysuwają się przede wszystkim dwie sprawy pierwszorzędno znaczenia.

Pierwsza, która już zajmowała Sejm w ostatniej sesji, to reforma wyborcza do Sejmu. (*Brawa.*) Nie mam żadnego powodu do zmiany stanowiska, jakie w tej sprawie zająłem, zagajając ostatnią sesję sejmową i nie wątpię, że bardzo znaczna większość tej Izby zechce w myśl wypowiedzianych przez wszystkie stronnictwa zdań, przyznać prawo wyborcze wszystkim tym, którzy go dotychczas nie posiadali (*Brawa.*) — pamiętając równocześnie, by przez tę reformę nie wykluczać od udziału w Sejmie tych czynników, którym obecne prawo wyborcze wybitny udział w składzie Sejmu zapewniało.

Pomimo trudności, które się już w czasie ostatniej sesji sejmowej wyłoniły, sądząc, że spełnienie tego zadania jest możliwe przy dobrej woli, wyrozumiałości, unikając przywiązywania zbyt wielkiej wagi do utartych haseł i formułek. Leży z pewnością w interesie całego kraju i Sejmu, by najszersze warstwy wzięły udział w pracy tego Sejmu, a tem samem dzieliły odpowiedzialność za tok spraw krajowych.

Jest także koniecznym, by Sejm przystąpił do dzieła reformy w pokoju i w chwili odpowiedniej, by ponownie brakiem czasu nie został zaskoczony.

Bez kompromisu i porozumienia między wszystkimi stronnictwami przeprowadzenie reformy wyborczej uważam za niemożliwe — o tem już dziś pamiętać należy. Konieczną jest także szczerosc już w pierwszej chwili, gdy sprawa reformy wyborczej z którejkolwiek strony wprowadzoną zostanie do obrad Wysokiego Sejmu; stawianie bardzo daleko idących żądań z zamiarem przeprowadzenia choćby tylko ich małej części, stosowanie przeto do kwestyi politycznych zasad przetargu handlowego, spotka się wprawdzie z wielką wyrozumiałością w samym Sejmie, zyska nawet w pierwszej chwili uznanie szerokich kół, ale później nietylko wywoła utrudnienie przeprowadzenia reformy, ale wywoła niesmak i niezadowolenie w kraju, bo budzi oczekiwania i nadzieje, o których z góry wiedzieć możemy, że urzeczywistnić się nie dadzą.

Drugą sprawą, która będzie z pewnością przedmiotem obrad i uchwał Wysockiej Izby, jest sprawa reformy gminnej. Kiedy przed laty 13 po raz pierwszy z tego miejsca przemawiałem, wypowiedziałem zdanie, że tylko taka reforma gminna jest możliwa, która złączy w najniższym ciele administracyjnym, a więc w gminie, wszystkich mieszkańców tego kraju. Dodałem jednak, że dla takiej reformy gminnej musi być grunt w kraju przygotowany przez uchwalenie ustaw specjalnych, na tej samej myśli opartych.

Dziś, Panowie, to się już stało i uznać trzeba, że grunt w kraju jest dostatecznie przygotowany i że do tego trudnego dzieła przystąpić należy. (*Brawa.*)

Celem reformy musi być silna gmina, obejmująca wszystkich jej mieszkańców tak, aby ta gmina stała się istotnie podstawą samorządu kraju, miała warunki uczciwej, zapobiegliwej, dbałej o dobro ogółu administracji publicznej.

Punktem wyjścia reformy musi być zniesienie obszarów dworskich jako organów administracji publicznej.

(*Huczne brawa i oklaski.*)

Wicie Panowie, że taka reforma ustawy gminnej jest połączona z ciężką ofiarą tych, którzy dziś już walczą w najtrudniejszych warunkach dla utrzymania ziemi ojczystej; wiem, że takich ofiar z lekkim sercem domagać się nie wolno — ale wiem także, że jeżeli w dobrze zrozumianym interesie własnym ponosimy nieraz daleko cięższe ofiary na rzecz państwa i kraju, to tam, gdzie chodzi o pierwszorzędny interes społeczny i narodowy, tam, gdzie chodzi o przyszłość kraju, gdzie chodzi o podwaliny samorządu, tam wahać się nie możemy.

(*Brawa*)

Przypomnieć dziś trzeba, że kiedy w r. 1866 Sejm uchwalił obecną ustawę gminną, wybitni politycy z obozu konserwatywnego, złączenia obszaru dworskiego z gminą domagali się, a ci, którzy obecnej ustawy bronili, powoływali się głównie na niechęć ludu połączenia się w gminie z dworem, wyrażali jednak równocześnie życzenie, by ta niechęć kiedyś ustała, a wtedy będzie pora do odpowiedniej reformy.

Dziś, Panowie, ta chwila nadeszła, a naszą rzeczą, to dane przyrzeczenie spełnić.

(*Brawa i oklaski.*)

Sądzę, że nie możemy przyjąć odpowiedzialności, gdyby nas kiedyś mógł spotkać zarzut, żeśmy z właściwej chwili skorzystać nie umieli i gdyby do naszych lub naszych następców uszu doleciało złowrogie w naszych dziejach słowo: „zapóźno!“

Jeżeli Wysoka Izba potrzebę takiej reformy gminnej uzna, będzie rzeczą Wydziału krajowego odpowiedni projekt reformy przygotować na zasadach sprawiedliwości i słuszności z możliwym unikaniem zbytecznego obciążenia tych, którzy dziś do składu gminy nie należą.

Ubolewać trzeba, że uchwalona w roku zeszłym ustawa łowiecka nie została przedłożoną do Najwyższej Sankcyi.

Dotąd Wydział krajowy nie otrzymał jeszcze wiadomości, jakich zmian domaga się c. k. Rząd, by ustawę do Najwyższej Sankcyi przedłożyć, wiadomem mi jest, że już w najbliższych dniach otrzymamy w tej mierze autentyczną informację, a wtedy Wydział krajowy bezzwłocznie projekt ustawy Wysokiemu Sejmowi przedłoży, tak, aby jeszcze w tej sesyi uchwalony być mógł

Sądzę, że odpowiem życzeniu Izby, jeżeli w jej imieniu powitam najserdeczniej obecnego Namiestnika JE. Dra Bobrzyńskiego

(*Brawa*)

i dam wyraz zaufaniu, z jakim kraj przyjął objęcie przez niego trudnego i ciężkiego stanowiska.

(*Huczne brawa i oklaski*)

Pragniemy mu spełnienie tego zadania przez poparcie i zaufanie Sejmu i kraju ułatwić, a nawzajem liczymy na jego pomoc i życzliwe współdziałanie w naszych pracach, czego najlepszą rekojmią jest dotychczasowa jego działalność w Sejmie i kraju.

(*Brawa i oklaski.*)

Corocznie obrady Sejmu rozpoczynamy zwróceniem myśli i serc naszych do osoby Najjaśniejszego Pana.

(*Postówie powstają*)

Dziś serca nasze jeszcze żywiej biją, bo w tym roku święto rodzinne dla ludów tej monarchii, jubileusz 60-letnich rządów Cesarza i Króla naszego.

Dziś bardziej, niż kiedykolwiek pamiętamy, że On to dzięki swej mądrości i sercu uczynił Austryę potężną, bo ją oparł na głębokim i świadomym przy-

wiązaniu ludów i dobro i interes państwa stawiał ponad swoją osobę i najsrozsze własne cierpienia; przywrócił prawa narodowe usunął dawne zapory, otworzył drogę konstytucyjnej wolności, strzegąc równego wymiaru dla jednostek i równego podziału swobód dla narodów.

Dziś otoczony czcią całego świata cywilizowanego i miłością wszystkich swych ludów.

My korzystamy z Jego łask i dobrodziejstw, niespożytych darów równoprawnienia, ze swobód narodowych, z Jego ojcowskiej troskliwości i dobroci.

A dziś łączymy się ze wszystkimi innymi ludami w gorącym życzeniu, by po tylu znojach, trudach i nieszczęściach, dalsze lata przyniosły Mu pogodę i ukojenie.

Jako akt wdzięczności dla osoby Najjaśniejszego Pana złożyliśmy nasze myśli i uczucia w wyrazach: Przy Tobie stoimy i stać chcemy, Najjaśniejszy Panie!

Tego uroczystego przyrzeczenia dochowamy zawsze wiernie, w chwilach radości i w chwilach smutku.

My nigdy nie zapomniemy, że kiedy się wszyscy od nas odwrócili, On jeden obdarzył nas Swą opieką i Swem sercem, On jeden nas zrozumieć chciał i rozumiał.

(Brawo.)

Niech więc tych uczuć wyrazem będzie okrzyk, który za nami powtórzy kraj cały — Najmiłociwszy Cesarz i król nasz Franciszek Józef I. niech żyje!

(Izba powtarza trzykrotnie okrzyk „Niech żyje“ Mnohaja lita“).

Głos ma J.E. p. Namiestnik.

J. E. P. Namiestnik. Wysoki Sejmie!

Mianowany łaską Najjaśniejszego Pana Namiestnikiem Galicji objąłem urząd z silnem postanowieniem utrzymania w kraju publicznego spokoju, poszanowania ustaw i powagi władzy. Wdzięczny jestem społeczeństwu, które zrozumiawszy i odczuwszy groźbę położenia, wywołanego tragicznym zgonem mego nieodżałowanego poprzednika, połączyło się ze mną w tem postanowieniu utrzymania spokoju, zawiesiło nawet walki stronnictwa i ułatwiło mi niezmiernie zadanie. Nie potrzebowałem się uciekać do ostrzejszych środków. Gdzie groziło zakłócenie porządku, wystarczało wysłanie urzędnika Namiestnictwa, wysłuchanie skarg, perswazyja

i zarządzenie. Kilka nieprzewidzianych wypadków czynnego oporu władzy, jakkolwiek nad nimi boleję, miało charakter tak lokalny i sporadyczny, że z ogólnem usposobieniem umysłów nie było w związku i jakkolwiek głośnem odbiło się echem, nie zdołało na nie szkodliwie oddziaływać. W każdym z tych przypadków zarządziłem zaraz ściśle dochodzenie administracyjne przez wyższego urzędnika Namiestnictwa, nietylko dla stwierdzenia samego zajścia, nietylko dla zbadania, czy organa władzy publicznej nie ponoszą w niem jakiej winy, lecz także dla zbadania i możliwego usunięcia przyczyn, które je wywoływały. Rozprawy sądowe, które niebawem nastąpią, każde z tych zajść ostatecznie wyjaśnią.

Zdecydowany utrzymać porządek publiczny, nie mogę jednak każdego gorętszego, namiętniejszego objawu życia publicznego w naszym społeczeństwie, każdego zgromadzenia pod gołym niebem, każdego pochodu lub ćwiczenia, urzędanych choćby przez radykalne stronnictwo lub stowarzyszenie, byle w granicach ustaw, brać za zagrożenie tego porządku i przeciw niemu aparat władzy mobilizować. Jeżeli są objawy złe, jeżeli życiu publicznemu szkodzą, to społeczeństwo samo zbudzić się przeciw nim powinno. Niech z jego łona powstają, niech tworzą się i organizują stronnictwa przeciwnie i z tem co uważają za złe, wystąpią do walki. Niech korzystają z tej swobody działania, która w państwie konstytucyjnym i im także, nietylko prądom radykalnym, dostała się w udziale. Władza publiczna, któraby to całe zadanie brała na siebie, osłabiałaby przez to najlepsze, najzdrowsze żywioły w społeczeństwie, odbierałaby im tę siłę, tę ufność w siebie i tę wprawę w życiu publicznem, bez których żaden kierunek nie ma przyszłości.

(Brawa)

Władza biorąca na siebie te społeczne zadania, oddająca się na usługi choćby najlepszych, politycznie najwięcej dojrzałych i wytrawnych stronnictw, nie miałaby nadto powagi i siły wówczas, gdy obowiązek nakazuje jej wkroczyć, gdy walka polityczna czy społeczna granice prawa zaczyna przekraczać, a tę wagę i siłę ja dla mego rządu i dla podległych mi władz i ich organów w całej pełni pragnę zachować

Im większe mamy swobody obywatelskie, im dalej odemnie jest myśl ich ograniczania, tem więcej dbać muszę o to,

tem więcej dbać powinno samo społeczeństwo, aby każdy organ władzy publicznej, spełniający swoje ciężkie zadanie, znalazł w niem posłuch. Możliwym nadużyciom władza przełożona nie pōbłża z pewnością, ale środkiem przeciw nim jest tylko skarga, nie zaś opór lub samowola, która do represyi zmusza.

Zachowując jednak środki represyjne na wypadek koniecznej potrzeby, zdaję sobie zupełnie sprawę, że do utrzymania publicznego spokoju inny środek skuteczniej prowadzi. Jest nim dobra administracja, administracja bezstronna, prawdziwa i sprawiedliwa, która życzenia ludności wyprzedza, potrzeby jej zaspokaja, rany goi a temsamem usuwa materiały skarg agitatorom i agitacyi. Temu zadaniu pragnę wszystkie siły moje poświęcić.

(*Brawa*).

Idzie tu najpierw o stworzenie aparatu administracyjnego, który w kraju naszym ilościowo, a po części i jakościowo nie odpowiada wielkim, wzmożonym niezmiernie zadaniom nowoczesnej, dzisiejszej administracyi. Obejmując urząd, uzyskałem zapewnienie, że Rząd centralny w tym kierunku nie poskąpi mi pomocy i środków. Przedewszystkiem podjąć musiałem to, co w granicach ustaw przeprowadzić można. W Namiestnictwie przeprowadziłem nowe ugrupowanie biur według natury spraw na cztery oddziały: gminny, techniczno-sanitarny, kościelnofundacyjny i gospodarczy, na czele każdego takiego oddziału postawiłem jednego z wiceprezydentów lub radców Dworu, który nietylko jak dotychczas w zastępstwie Namiestnika będzie aprobeował referaty, lecz będzie także kierował urzędnikami i sprawami, należącemi do jego oddziału w całym kraju. Dla bliższego i lepszego nadzoru nad starostwami zaprojektowałem utworzenie siedmiu inspektoratów po największych miastach. Mam nadzieję, że rozkładając w ten sposób odpowiedzialność za prawidłowy tok administracyi na większą liczbę dzielnych i doświadczonych urzędników, wciągając ich do kierownictwa i tworząc im zakres samodzielnego działania, dzwignę jednolitość i sprężystość naszej administracyi. Czasy i stosunki, w których Namiestnik sam mógł wszystkiemi sprawami i wszystkimi urzędnikami osobiście kierować, minęły. Uznając zarazem, że starostowie w obecnych tak rozległych powiatach nie mają bezpośrednio z ludnością styczno-

ści, podjąłem akcyę powiększenia liczby starostw w szerszem niż dotychczas tempie, a prace nad tworzeniem nowych starostw w pełnym są toku.

W miarę jak aparat administracyjny będzie się ulepszał, łatwiej też będzie usuwać z niego formalizm i biurokracyzm, natchnąć go tą inicjatywą w podejmowaniu i załatwianiu spraw, której mu jeszcze brakuje. Próby podjęte przezemnie w tym kierunku przekonały mnie, że na dobrą wolę i najlepszą chęć urzędników mogę liczyć. Nie będę tu opisywał spraw, o których w ciągu dalszej pracy wysokiego Sejmu znajdzie się sposobność do szczegółowej dyskusyi, a dyskusya ta wyjaśni nietylko to, co przedsięwzięto, ale także niezmiernie przeszkody i trudności, z któremi władza w każdej takiej sprawie ma do walczenia. Główne kierunki tej akcyi niech mi będzie jednak wolno zaznaczyć.

Podjąłem przedewszystkiem akcyę ku dostarczaniu drzewa z lasów państwowych bezpośrednio ludności powiatów bezleśnych. Tegoroczny zapas drzewa wystarczy dla ośmiu do dziewięciu powiatów, później się sprzedarz rozszerzy. Usunięcie pośredników i uzyskanie refakcyj kolejowych pozwoli drzewo sprzedawać tanio bez ujemy dla rentowności lasów. Już w październiku b. r. sprzedaż się rozpocznie.

Podjąłem akcyę energiczniejszego tępienia chorób epidemicznych, które naszej kulturze i naszej administracyi dotychczas niekorzystne dają świadectwo. Robi się w tym kierunku wiele, ale musi się robić wszystko, przedewszystkiem dla zwalczania tyfusu plamistego a obecnie płonicy. Na wyproszenie gościa, który do naszego kraju zaczyna już zaglądać, cholery, musimy być przygotowani; zarządzenia w tym kierunku konieczne przeprowadzają się z wielkim pośpiechem i kosztem.

Zwróciłem uwagę na sprawę zanieczyszczenia wód odpadkami z rafinerji nafty i na szkody wyrządzone przez dziki spław drzew ludności nadbrzeżnej i słusznym skargom w obu tych kierunkach postaram się stanowczo zapobiedz.

Podjąłem akcyę ratunkową wobec klęsk elementarnych, które w tym roku nasz kraj nawiedziły. Zaczęło się od klęski posuchy wiosennej w powiatach południowo-wschodnich, następnie w miesiącu lipcu wiele gmin zniszczonych zo-

stało powodzią i gradem, wreszcie w ciągu miesiąca sierpnia całe powiaty, mianowicie zachodnie nawiedzone zostały ulewnymi, długotrwałymi deszczami, wskutek których zboże na pniu porosło, a w znacznej części zgniło. Dlatego akcyja ratunkowa, podjęta zrazu na mniejszą skalę, musiała się stopniowo rozszerzać. Na co zrazu mogły wystarczyć krocie, na to w końcu sierpnia okazało się, że potrzeba milionów, a i te miliony, ratując tych, których egzystencyja gospodarza jest zagrożona, szkody nie powetują. Prowadzę akcyję ratunkową jawnie, zdając publicznie w dziennikach sprawę z każdego jej kroku. Nie będę więc powtarzał, co działo się i co na jesień i na najbliższą wiosnę przedsięwzięto. Wszelkimi wyjaśnieniami mogę służyć, gdy Wys. sejm sprawę tę weźmie pod rozważenie, a nie wątpię, że swej strony znacznymi kredytami do niej się przyczyni. Jestem przygotowany na krytykę, gotów przyjąć każdą życzliwą radę i wskazówkę i poprzeć każdy praktyczny wniosek.

(*Brana*)

Nieszczastie jest tak welykie, szczo wsiaki syły Prawytelstwa, kraju i ciloj suspilnocy dołżni sia złuczycy w cili jeho poborjuwania. Zdajuczy sobi z toho sprawu, zaprosywjem wsi toti czynnyky, kotriby mohły dopomohczy do diła i utworywjem Komitet ratunkowjy naczalnyj, do kotroho wjyszły pobicz przedstawyteliw Prawytelstwa, takoz reprezentanty Wydiłu krajewoho i hołownych Towarystw rilnychych polskych i ruskych. Szczo do zakupowania zerna na zasywy, wyruczyły nas z wsiakoju hotowostejy otdil handlowyj Towarystwa rilnychoho hospodarskoho u Lwowi, a takoz syndykat Towarystwa rilnychoho w Krakowi, szczo muszu z cilym wdiaznym uznaniem pidnesty. W koźdim napriami postupowawjem tut. zhidno z uchwałamy Komitetu; praciuwaliśmy w najlipsiszoj harmoniji i shodi. Takoz o skilko znaju diłajut komitety powitowi a taja shidna pracia w takim welykim neszczastiu, napowniaje mene nadijeju, szczo tut' u nas mnohi pola, na kotrych w cili dwyżenia dobra ciloj suspilnocy mohut i dołżni sut jeszcze bilsze zblyżytyś do sebe oba narody i wsiaki ich storonnyctwa.

Ne moja se ricz uperedżaty w tim napriami możywi wypadky i dyktowaty prawyła usposobleniom; skilko odnak pokazut sia usłowia, kotriby mohły powesty do zhody oboch narodiw — bude moim

obowiazkom z totych usłowij korystaty i po zmozi do toj zhody dopomocy.

Nakołyb w tim napriami poweloś szczonebud' zrobyty, to buwby najkraszcyj dar, jakyj mohłybyśmy zložyty naszomu najmyłostywjysze nam panujuczomu Monarsi.

Pragnałbym osobicie, aby w každej ważniejszej akcyi rządowej zuaależ formę i zapewnić sobie współdziałanie reprezentantów społeczeństwa. Tem większą wagę przywiązuję do harmonii pomiędzy władzami rządowymi a samorządowymi i mam pewność, że ją z niewątpliwą pomocą JE. Pana Marszałka niezachwiana utrzymam. Tem większą wagę przywiązuję wreszcie do współdziałania Rządu i Sejmu na polu ustawodawstwa i administracyi. Poczuję się też do obowiązku, aby JE. Panu Marszałkowi złożyć najszczerze podziękowanie za słowa zaufania, które do mnie w imieniu Sejmu przed chwilą wystosować raczył. Widzę w nich dziś zachętę do pracy, która mi życzliwość wysokiego Sejmu pozwoli utrzymać i na zaufanie naprawdę zasłużyć.

Idąc za wolą wysokiego Sejmu, objawioną przy uchwaleniu kredytu dziesięciomilionowego na budowę szkół ludowych, Rada szkolna krajowa uchwaliła wstrzymać na jakiś czas przekształcenie szkół jednoklasowych na więcejklasowe, a wszystkie siły i środki obrócić na to, aby szkoła ludowa powstała w tych wszystkich gminach, które jej dotychczas nie mają i do żadnego związku szkolnego nie należą.

W ten sposób w krótkim stosunkowo czasie zniknąć powinno zjawisko gminy bez szkoły, które krajowi naszemu przynosi ujmę i wyzyskiwane jest przeciw niemu, przeciw jego kulturze i administracyi.

Idąc tak samo za wolą wysokiego Sejmu, objawioną jeszcze przed czterema laty, usunąłem błędną nieraz praktykę przy budowlach wodnych i zarządziłem przeprowadzenie dochodzenia prawnego obowiązkowo przed rozpoczęciem jakiejkolwiek roboty na wodach publicznych.

W sprawie regulacyi rzek uważam za rzecz konieczną, ażeby wspólnie z wysokim Sejmem zbadać sumiennie wszystkie skargi, jakie się przeciw niej podnoszą, zbadać zarazem przeszkody, jakie jej stają w drodze i zastanowić się nad pytaniem, czy ona może być przedsięwziętą inaczej, czy może być przyspieszoną.

W dwu ważnych sprawach ustawodawczych dołożyłem wszelkich starań, aby wysoki Sejm otrzymał zaraz na początku określenie stanowiska, jakie Rząd wobec nich zajmuje, a tem samem, aby je mógł załatwić z pewnością sankcyi. Deklaracje takie Rządu w sprawie czterech paragrafów ustawy wodnej, na których zmianie wysokiemu Sejmowi i ludności zależało od wielu lat, znajdują się już w rękach Wydziału krajowego. Podobna deklaracja nadejdzie w tych dniach z Ministerstwa w sprawie ustawy łowieckiej, gdy uzyskanie Najwyższej Sankcyi dla uchwalonego przez ostatni Sejm projektu, zawiodło.

Z podobną gotowością pragnę współdziałać z ramienia Rządu we wszystkich innych pracach ustawodawczych wysokiego Sejmu, gdy tylko będę miał wskazówkę lub gdy zdołam wyrozumieć, na co wysoki Sejm w nowym swoim składzie się decyduje, lub co w razie przedłożeń rządowych gotów jest akceptować.

Stanowisko Rządu wobec najważniejszej kwestyi, reformy wyborczej sejmowej, znacie Panowie dokładnie, bo określone zostało przez Rząd centralny kilkakrotnie. W tych granicach może wysoki Sejm liczyć na wszelką z mej strony pomoc, aby znaleźć sposób i formę urzeczywistnienia celu przez Sejm wytkniętego, zapewnienia udziału w Sejmie ogółowi obywateli.

Sprawa reformy gminnej wejdzie niewątpliwie na porządek dzienny Sejmu. Jeżeli objawy nie mylą, nastąpiło w tej kwestyi pewne zbliżenie pojęć, a przedewszystkiem zbudziło się poczucie konieczności jej rozwiązania.

Jako długoletni poseł znałem ją we wszystkich jej fazach, jako Namiestnik poznałem ją już w ciągu krótkiego urzędowania z nowej, najprzykrzejszej strony. Prawdziwą raną naszej organizacji gminnej jest sposób przeprowadzania wyborów. Na paragrafy ustawy, odnoszące się do tej sprawy, rzuciło się pieniąctwo, korzystając z tego, że są one zbyt ogólnikowe, niejasne lub stosunkom naszym nieodpowiednie. Stąd walka namiętna i nieprzerwana o ważność wyborów w każdej niemal gminie wiejskiej, a nieraz i miejskiej; stąd nieustanne protesty, rekursy, unieważnienia, ponowne wybory i znowu protesty i rekursy aż do Trybunału administracyjnego, tłumne deputacje do Namiestnika; stąd urzędowanie rad gmin-

nych i zwierzchności gminnych przez lata poza ustawową kadencyą i rozamiętnienie ludności najszkodliwsze. Gdyby też gruntowna reforma ustawy gminnej miała nie od razu nastąpić, uważałbym za rzecz nader pożądaną, aby nie czekając na nią, zmienić tymczasem kilka paragrafów odnoszących się do wyborów gminnych i do rozwiązania rad gminnych i normalne na tem polu zapewnić stosunki.

Niech nikt z Szanownych Panów w słowach tych moich nie dopatruje się obawy lub niechęci w podjęciu reformy gminnej na szerszą skalę i wogóle reform ustawodawczych. Zanadto często w tej wysokiej Izbie występowałem jako wnioskodawca lub referent projektów ustaw, abym mógł być posądzony o zmianę zdania w tym kierunku lub temperamentu. Ale długoletnie doświadczenie nauczyło mnie właśnie, że stronnictwa mogą i muszą stawiać sobie dalekie i śmiałe cele dążenia, a postęp rzeczywisty może być tylko stopniowy, ale ustawodawstwo powinno się liczyć z rzeczywistością i nie wybiegać poza granice, podyktowane kulturą i siłami kraju. Zbyt wiele mamy już ustaw, których przy najlepszej woli Rządu przeprowadzić trudno. O ile wiedzieć i przewidzieć mogą organizację wewnętrzną wysokiego Sejmu, ustawy przechodzić na nim będą tylko drogą kompromisu i porozumienia pomiędzy stronnictwami. Ułatwiać to porozumienie na polu narodowym, kulturalnym i ekonomicznem, jest moim obowiązkiem, podyktowanym nie tylko urzędem, jaki piastuję, lecz także mojem poczuciem obywatelskim.

Urząd namiestnikowski przyjąłem wśród najcięższych warunków z poczucia patriotycznego obowiązku, a do spełnienia jego wielkich i trudnych zadań nie braknie mi pracy, zapału i wytrwałości, póki będę miał przekonanie, że mogę pracować z pożytkiem dla Państwa i kraju.

(Liczne brawa i oklaski)

Mam zaszczyt przedstawić Wysokiej Izbie komisarza rządowego w osobie p. wiceprezydenta namiestnictwa, Włodzimierza hr. Łosia.

Marszałek. Z końcem ubiegłego roku zmarł długoletni poseł sejmowy ś. p. Julian Dunajewski.

Czem był Dunajewski dla państwa, to historia zapisze i przyszłości przekaże; dziś tylko raz jeszcze przypomnieć pragnę, żeśmy w nim stracili najznakomit-

szego polskiego męża stanu społecznego, jednego z najświetniejszych przedstawicieli i najszcześniejszych wykonawców tej polityki realnej, która pozwoliła krajowi dźwigać się i rany swe goić; straciliśmy tego, który był naszą słuszną chlubą narodową, bo jego zasadom, zdolnościom i pracy zawdzięczamy uznanie i przybytek dobrej sławy narodowej; straciliśmy człowieka, którego sąd i zdanie było nie tylko powagą, ale stanowiło moralny i polityczny kierunek.

Ten umysł trzeźwy i niezmiernie jasny sprawiał, że nikt bardziej jak on nie posiadał tych podstawowych warunków męża stanu, znajomości granic możliwości, trafnego oceny własnych sił i środków, którymi w danej chwili rozporządzać można.

Dunajewski był jednym z niewielu w naszym narodzie, którzy rządzić umieli, rozumieli rządzą odpowiedzialność, a w poczuciu tej odpowiedzialności byli gotowi poświęcić własną osobę dla obrony zasad i prawdy. Mówca przedziwnie wykwintny, przekonywujący — walczył na trybunie i zwyciężał, ale nie obrażał.

W czasie, gdy był członkiem Rządu, wpływ jego sięgał na całą wewnętrzną politykę monarchii, a z tego wpływu korzystał, by zgodnie z interesem państwa walczyć w imię tych zasad, na których opartą była podstawowa polityka naszego kraju, t. j. uznania politycznych indywidualności królestw i krajów i oparcia o ich siłę potęgi państwa.

Ciała reprezentacyjne zwykły zdobić swe przybytki w kamieniu wykutemi postaciami tych, którzy byli dla nich ozdobą i dumą.

Niech w sercach naszych i w tradycjach tego Sejmu pozostanie głęboko wyryta spiszowa postać Dunajewskiego; niech ona będzie nam drogowskazem w trudnych chwilach, niech będzie szkołą ludzi czynu i charakterów, a jeżeli dziś z dumą powtarzamy, że Dunajewski, przywracając równowagę budżetową w państwie, dał monarchii wolność ruchu i postanowień, pamiętajmy, byśmy w granicach naszego samorządu kiedyś zasłużyli na uznanie, żeśmy Dunajewskiego nie tylko cenić, ale słuchać i naśladować umieli.

Drugie nazwisko, które niestety w tej chwili z tego miejsca wymienić trzeba, przejmuje nas wyjątkową boleścią, żalem i rzewnością — to ś. p. Andrzej Potocki.

Zgromadzonym w tej sali w dniu otwarcia Sejmu zdaje się, że go jeszcze wśród nas widzimy, czy to na tej ławie poselskiej, gdy zapałem i talentem stawał w obronie potrzeb i interesów kraju, czy gdy jako Marszałek Sejmu w bolesnej dla nas chwili umiał czytać w sercach narodu i temu, czem te serca były przepełnione, dał świetny wyraz, idąc równocześnie za swem gorącym uczuciem i za rozumem politycznym, lub nakoniec, gdy jako namiestnik w dniu otwarcia Sejmu umiał w swe słowa wlać tyle serca i rozumu, dobroci i stanowczości, a przede wszystkim bezgranicznego przywiązania do kraju

Czy mam raz jeszcze przypominać, że ten człowiek poświęcił dla kraju, dla służby publicznej wszystko i zapomniał o wszystkim, a przede wszystkim o sobie, a jedynym jego marzeniem, jedyną ambycją było służyć krajowi, do jego dobra się przyczynić.

Pozostawił też piękny przykład, jak ci, którzy odziedziczyli po przodkach świetne tradycje służby publicznej, tym tradycjom wierni pozostać winni.

Uznanie, wdzięczność i znaczenie jego rosły z dniem każdym, a boleść po jego stracie powiększa powszechnie uczucie, że w swem działaniu i w swej pracy jeszcze nie był ostatniego słowa powiedział i nadzieje, któreśmy wszyscy z jego osobą łączyli, byłyby się ziściły.

Nikt lepiej odemnie w ostatnich latach i miesiącach nie znał myśli, któremi się w sprawach publicznych kierował, nie znał lepiej celu, do którego dążył i dlatego jest moim obowiązkiem w tej chwili i z tego miejsca raz jeszcze stwierdzić, że Andrzej Potocki pragnął całą siłą swej woli, całym ciepłem swego szlachetnego serca, dobra i rozwoju obu narodów kraj ten zamieszkujących — i że nie było celu i myśli, do którejby urzeczywistnienia z większą siłą przekonania według najlepszej wiedzy dążył, jak zgodne współzycie Polaków i Rusinów na tej ziemi.

Te słowa moje potwierdzają kiedyś dzieje tego kraju i przechowają po wszystkie czasy tę piękną, szlachetną i czystą postać w aureoli męczeństwa.

My przechowamy jego pamięć nie tylko w czci, ale w tej głębokiej miłości i wdzięczności, na którą swem życiem i pracą zasłużył.

Godzimir Małachowski, poseł miasta Lwowa i były prezydent stolicy kraju, brał żywy udział w naszym życiu publicznym na licznych polach; odznaczał się wzorowym spełnianiem obowiązków i niezwykle gorliwie pożyteczną a ofiarną pracą pozyskał też szacunek i uznanie w Sejmie i kraju.

Każdą pracę, którą się zajmował, umiał pogłębić i dokładnie opracować, stąd też praca jego była pożyteczna i wydatna, a żal po jego stracie szczery i ogólny.

(Poślowie zajmują miejsca).

Przed przejściem do porządku dziennego zarządzali głosu pp. Dudykiewicz i JE. Wojciech hr. Dzieduszycki.

Głos ma p. Dudykiewicz.

P. Dudykiewicz. Wysoka Pałato!

Predstawyteli russkaho naroda w Halyczyni izbrannije w imia russkoj narodnoj ideji abjedynennoje soznaniem kulturnawo jedynstwa russkawo mira, wiernyje tradycjam russkawo predstawi telstwa w gałyckom Sojmie abrazawali „Russkij Klub“.

W saznanii jedinospasielnosti russkoj narodnoj idiei dla kulturnawo razwitia i preuspodenja naszewo naroda, my wstupajem pot jeja znamieniem w siju Wys. Pałatu i zajawlam, czto ona jest i astanietsa ischodnoju toczkoju dla naszej tut dijatelnosti.

Głuboko skorbim a tom, czto w śliedstwie krajnie niesprawedliwawo dotiepiereszniawo izbiratielnawo zakona i nie prekratiwszyje sia jeszcze pry wyborach złoupotreblenii dierżawnoj administracji imiejuszczich na cieli sawraszczenie zakonnawo predstawi telstwa russkawo naroda w Sejmie asłabienie jewo gołosa, russkij narod liszon w siej Wys. Pałacie takowo predstawi telstwa, ekoje atwieczaloby jewo czislennoi silie i duszewnim sposobnostiam.

My ažadajem adnako, czto balsziństwo Siejma w jednom paumianii intieresow nie lisz kraja i dierżawy, no u swajewo sobstwiennawo polskawo naroda, sasdašt nowij sprawedliwij izbiratielnij zakon, katorij dapustilby szyrokija narodnija masy k uczastju w zakonodatielnich trudach Siejma i w uprawlienju krajem i wadwarylby połnoje rawnoprawje russkawo naroda z polskim w kraje.

Lisz tagda budiet pałożeno asnawa-

nie dla mirnawo sažitia aboich zasielajuszczich siej kraj narodow i dla ich kulturnawo sarewnawania.

Rasczytiwaja na sprawiedliwoje i bezpristrastnoje atnaszenie polskawo balszeiństwa Siejma k narodnim stremlieniam i kulturnim potrebnostiam russkawo naroda w Galiczinie, my nadiejem sia najti w Sejmie usłowija dla sawmiesnoj družnoj raboty dla polzy kraja i dierżawy, dla błaga russkawo i polskawo narodow i tiem samym dla wsiewo Sławianstwa!

Marszałek. Głos ma JE. p. Wojciech Dzieduszycki.

P. Wojciech Dzieduszycki. Wysoka Izbo!

Dwukrotnie wspominał dostojny Marszałek o okropnej zbrodni, dokonanej na niedożałowanym śp. Andrzeju Potockim i wyraził także przekonanie, że cała Izba nietylko żywi uczucie żalu po stracie tak znakomitego męża, ale także odczuwa oburzenie z powodu okropnego czynu, jaki na nim został dokonany.

Nie wątpię, że cała Izba odpowie na mój wniosek p. Marszałkowi, iż w tej chwili na znak żałoby po poległym w służbie kraju, śp. Andrzeju hr. Potockim, posiedzenie swe dzisiejsze zamknie.

Stawiam wobec tego wniosek o zamknięcie dzisiejszego posiedzenia.

(Brawa).

Marszałek. P. Wojciech Dzieduszycki postawił wniosek, by na znak żałoby po śp. Andrzeju hr. Potockim, dzisiejsze posiedzenie w tej chwili zamknąć.

Sądzę, że wniosku tego pod głosowanie poddawać nie potrzebuję i uważam, że cała Izba jest w przyjęciu tego wniosku zgodną.

Wobec tego posiedzenie natychmiast zamknę.

Ponieważ jednak jeszcze pierwej zgłosił się do głosu p. Oleśnicki celem złożenia imieniem posłów klubu ruskoukraińskiego deklaracji, przeto udzielam mu głosu, poczem posiedzenie zamknę.

P. Oleśnicki. Wysoka Pałato!

Rozpoczynajuczsa sia w dny nynisznim sesja sojmowa jest dla ruskoho naroda, jak w zahali dla szyrokych mas ludnocy kraja i wsich demokratycznych werstw suspilnocy, nespodiwanyim i z kożdoho pohladu nepożadanyim peredowże-

niem reprezentacji kurjalnoj, opertoji na anachronistycznych, niesprawydlywych, z duchom czasu i potrebamy ludnosity w raziaczjij superecznosity ostajuczycich osnowach.

Poslidna sesja sojmu, zibrana pid oklykom reformy wyborczoji, zawela opravdani ozydania naroda ruskoho i w zahali milioniw szyrokych mas ludnosity kraju, bazajuczycich horjaczto toji refomy i polyszyla jeji w spadczyni semu Sojmowy, umozlywiajuczycy szczo raz perewedenie wyboriw sered wopijuczycich, dosy nepraktykowanych naduzyt' i poklykania do zytia reprezentacji w znaczniejszjij swojij czasty z woleju wyborciw nezhidnoji i interesam ich protywnoji.

Suprotyw seho my, jako reprezentanty ruskoho naroda i seho zahalnoho sered neho stremlenia zajawljajemo, szczo wstupajemo w sej Sojm, uwarzajuczycy jeho jako reprezentaciju perechodowu, poklykanu do jak najskorszoho uchwalenia reformy wyborczoji, opertoji na osnowach zahalnoho hołosowania i z seho stanowyska ne zrikajemo sia prawa dochodzenia w tij Palati naszych praw i zaspokojenia koniecznych potreb narodnych, uwarzajuczycy odnak, szczo w tym swoim skladi sej Sojm ani do zaspokojenia tych potreb ani do sprawedlywoho perewedenia jakych bud osnownych reform, ani w kincy do sotworenia uslowij i namy pozadanoho polahodzenia spraw miżnarodnych w kraju ne jest sposibnym — z wsiakoju syloju tak w tij Palati, jak i poza neju stremity budemo peredowsim do perewedenia toji reformy, kotra umozlywylab' jak najskorsze ustuplenie sym Sojmom miščia rowomu Sojmowy sprawdi ludowomu, w kotrim wsi werstwy ludnosity i oba narody znajduť widpowidnu i sprawedlywu reprezentaciju.

(Brawa i oklaski z ław posłów ruskich.)

Marszałek. Na skutek wniosku p. Dzieduszyckiego, na który cała Izba się zgadza, zamykam posiedzenie.

Następne posiedzenie jutro w środę 16. września 1908 o godzinie 10 rano z następującym porządkiem dziennym.

(Czyta.)

1. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności urzędowych za czas od 1. września 1906 do końca marca 1908.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

2. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie odnowienia król. zamku na Wawelu.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

3. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu urzędników oddziału rachunkowego i o petycyi aplikantów Wydziału krajowego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

4. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia w etacie technicznym Wydziału krajowego posady inżyniera architektki i posady inżyniera mechanika.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

5. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ustanowienia w etacie conceptowym urzędników Wydziału krajowego posady wicesekretarza dla spraw rolniczych z równoczesnem zwinięciem posady adjunkta.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

6. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zrównania płac adjunktów krajowych Archiwów aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie z płacami urzędników conceptowych Wydziału krajowego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński

7. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o przekazanych mu przez Wys. Sejm petycyach.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

8. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany §. 39. ustawy gminnej z 13. marca 1889. dz. u. kr. Nr. 24. i §. 38. ustawy gminnej z 3. lipca 1896. dz. u. kr. Nr. 51.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

9. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych funduszach pożyczkowych na budowę koszar dla wojska za czas od 30. września 1906 do 1. marca 1908.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

10. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

11. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przyłączenia sąsiednich gmin i obszarów dworskich do miasta Krakowa.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

12. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka Bielowice ze związku gminy Dąbrówka niemiecka i przydzielenia do gminy Dąbrówka polska.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

13. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z przysiółka Gody, należącego do związku gminy Kamionki małe powiatu kołomyjskiego, tudzież z rozparcelowanej części posiadłości dóbr tabularnych „Gody” samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą Gody.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

14. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z rozparcelowanych obszarów dworskich w Koniowie i Towarni samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą Jagienka.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

15. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy o utworzeniu z części gminy Krynica i części obszaru dworskiego Krynicy nowej gminy administracyjnej pod nazwą „Krynica zdroj”.
Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

16. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z gminy Laszki murowane dwóch samoistnych gmin administracyjnych pod nazwą „Laszki murowane miasteczko” i „Laszki murowane wieś”.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

17. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy o wcieleniu gminy Podmajerz do gminy Stary Sącz.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

18. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z gminy Tyniowice-Chorzów dwóch odrębnych gmin administracyjnych.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

19. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utwo-

żenia z rozparcelowanego obszaru dworskiego w Zagórz samostnej gminy administracyjnej pod nazwą „Medynia kańczuka”.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

20. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Białej na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 318.400 K na pokrycie połowy kosztów budowy szpitala w Białej.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

21. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Bochni na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 150.000 K na budowę dróg i mostów.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

22. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Tarnobrzegu na udzielenie imieniem powiatu poręki dla pożyczki w kwocie 300.000 K zaciągnąć się mającej przez powiatową Kasę oszczędności w Tarnobrzegu.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

23. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia nowych domów w m. Buczaczu od dodatków gminnych i powiatowych.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

24. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Rozwadów o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania Karola Szypuły w Rzeszowie w czasie od 22. lutego 1895 do 30. kwietnia 1905 w kwocie 2.933 K 60 h.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

25. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie prośby gminy Lubienie o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania Pawła Dumy w zakładzie dla nieuleczalnych we Lwowie w kwocie 414 K 20 h.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

26. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany ustawy kraj. z 1. grudnia 1889 Nr. 71. Dz. u. kr. względnie z 22. czerwca 1899 Nr. 81. Dz. u. kr. o wynagrodzeniu za

udzielanie nauki religii w szkołach ludowych.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

27. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji nauczycieli i nauczycielek tudzież wdów po nauczycielach o policzenie w drodze łaski lat służby do emerytury i przyznanie emerytury, pensyi wdowiej, dodatków pięcioletnich itp.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

28. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji gmin o uwolnienie, zględnie obniżenie lub odpisanie zaległych prestacyj nauczycielskich.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

29. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie subwencyi na częściowe pokrycie kosztów budowy „Domu akademickiego“ we Lwowie.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

30. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków fundacyi Stanisława hr. Skarbka za rok 1905.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

31. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1908.

Sprawozdawca poseł Jahl.

32. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1909.

Sprawozdawca poseł Jahl.

33. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zamknięcia rachunków funduszu krajowego za rok 1906.

Sprawozdawca poseł Jahl.

34. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunku funduszy krajowych za r. 1907.

Sprawozdawca poseł Jahl.

35. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych zbiorników publicznych na ropę w Popielach pod Borysławiem.

Sprawozdawca poseł Jahl.

36. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego.

Sprawozdawca poseł Jahl.

37. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie poboru opłaty konsumcyjnej od piwa.

Sprawozdawca poseł Jahl.

38. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Sprawozdawca poseł Jahl.

39. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli.

Sprawozdawca poseł Jahl.

40. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany postępowania sądowego w sprawach rolniczych.

Sprawozdawca poseł Pilat.

41. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublanach tudzież o krajowych stacyach doświadczalnych rolniczych w Dublanach i we Lwowie.

Sprawozdawca poseł Pilat.

42. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie za r. 1906/7 i 1907/8.

Sprawozdawca poseł Pilat.

43. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych w Bereźnicy, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach i Miłocinie.

Sprawozdawca poseł Pilat.

44. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zimowych szkołach rolniczych i o działalności nauczycieli wędrownych.

Sprawozdawca poseł Pilat.

45. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie za rok szkolny 1906/7.

Sprawozdawca poseł Pilat.

46. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie za rok szkolny 1906/7 i 1907/8.

Sprawozdawca poseł Pilat.

47. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym Zakła-

dzie sadowniczym w Zaleszczykach, o popieraniu sadownictwa w kraju i objęciu w zarząd kraju niższej szkoły ogrodniczej na Wulce kapitańskiej.

Sprawozdawca poseł Pilat.

48. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wykształcenia kobiet w zakresie gospodarstwa wiejskiego i domowego.

Sprawozdawca poseł Pilat.

49. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w roku 1906 i 1907.

Sprawozdawca poseł Pilat.

50. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia chowu koni.

Sprawozdawca poseł Pilat.

51. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia hodowli drobiu.

Sprawozdawca poseł Pilat.

52. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa w kraju.

Sprawozdawca poseł Pilat.

53. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zarządzie krajowym składem publicznym, połączonym ze składem wolnym w Krakowie.

Sprawozdawca poseł Pilat.

54. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o klęskach elementarnych w r. 1908.

Sprawozdawca poseł Pilat.

55. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o włościach rentowych.

Sprawozdawca poseł Pilat.

56. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym.

Sprawozdawca poseł Pilat.

57. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zmiany statutu Banku krajowego.

Sprawozdawca poseł Pilat.

58. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o wykonywaniu Pa-

tronatu nad spółkami oszczędności pożyczek i innymi spółkami rolniczymi.

Sprawozdawca poseł Pilat.

59. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o melioracyach.

Sprawozdawca poseł Pilat.

60. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji rzek kanałowych.

Sprawozdawca poseł Pilat.

61. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie dróg wodnych.

Sprawozdawca poseł Pilat.

62. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zmiany §. 87. krajowej ustawy wodnej.

Sprawozdawca poseł Pilat.

63. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o udzielaniu pożyczek bezprocentowych na osuszanie i drenowanie gruntów.

Sprawozdawca poseł Pilat.

64. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie operacji agrarnych.

Sprawozdawca poseł Pilat.

65. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie przyznania daru z łaski Zofii Schultzowej, wdowie po dozorczy melioracyjnym.

Sprawozdawca poseł Pilat.

66. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenarskich.

Sprawozdawca poseł Pilat.

67. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie dalszego wyposażenia krajowego drogowego funduszu pożyczkowego.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

68. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu Oddziału techniczno-drogowego Wydziału krajowego,

Sprawozdawca poseł Dąbski.

69. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o uregulowaniu poborów krajowych konduktorów drogowych.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

70. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie podwyższenia rocznej dotacji na cele popierania budowy kolei niższorzędnych z 750.000 K na 900.000 K.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

71. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie udzielenia kolei lokalnej Piła-Jaworzno pożyczki 70.000 koron.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

72. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy, normującej stosunki prawne sezonowych robotników rolnych i leśnych.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

73. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy za rok 1907.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

74. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy zmieniającej organizację publicznego pośrednictwa pracy.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

75. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie preliminarza kosztów utrzymania Urzędów pośrednictwa pracy w roku 1909.

Sprawozdawca poseł Dąbski.

76. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia poborów dyrektorów obu szpitali krajowych, we Lwowie i Krakowie.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

77. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o potrzebie zmiany etatu posad i plac lekarzy i urzędników kraj. zakładu dla obłąkanych w Kulparowie.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

78. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu i podwyższenia poborów urzędników administracyjnych szpitali krajowych we Lwowie i Krakowie.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

79. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przyznania służbie niższej krajowych szpitali

we Lwowie i w Krakowie zaopatrzeń na wypadek nieudolności do dalszej pracy.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

80. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie zakładu dla umysłowo chorych w Kobierzynie.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

81. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem projektu ustawy krajowej normującej płace emerytalne lekarzy okręgowych, tudzież zaopatrzenie wdów i sierót po nich pozostałych.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

82. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie objęcia na własność kraju szpitala dla ubogich dzieci pod nazwą św Zofii we Lwowie.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

83. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie nadania nowo zbudowanemu szpitalowi powiatowemu w Czortkowie charakteru szpitala powszechnego i publicznego.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

84. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie nadania szpitalowi w Kosowie charakteru szpitala powszechnego i publicznego.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

85. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie rozszerzenia i ulepszeń szpitala w Stanisławowie.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

86. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków galicyjskich funduszów propinacyjnych za rok 1907 i o preliminarzach tychże funduszów na rok 1909.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego Ochrymowicz.

87. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielania gminy Belejowy wraz z obszarem dworskim z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bolechowie a przydzielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Dolinie.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego Ochrymowicz.

88. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielania gminy Demeszkowce wraz

z obszarem dworskim z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bursztynie a przydzielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bołszowcach.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego Ochrymowicz.

89. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Dryszczowa pow. Podhajce wraz obszarem dworskim z okręgu c. k. sądu powiatowego w Podhajcach a przydzielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bołszowcach.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego Ochrymowicz.

90. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Krasna z powiatu Brzeżańskiego i okręgu c. k. Sądu powiatowego w Kozowie a przydzielenia jej do powiatu politycznego i do okręgu sądowego w Zborowie.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego Ochrymowicz.

91. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Wieliczce na przyjęcie imieniem powiatu gwarancyi czystego dochodu od części kapitału zakładowego kolei lokalnej Wieliczka-Myślenice-Mszana dolna.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

92. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Myślenicach na przyjęcie imieniem powiatu gwarancyi czystego dochodu od części kapitału zakładowego kolei lokalnej Wieliczka-Myślenice-Mszana dolna.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

93. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szkolny 1906/7.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

94. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem zmiany §. 47. krajowej ustawy wodnej.

Sprawozdawca poseł Pilat.

95. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Brzeżanach na po-

bór w roku 1908 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

96. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Grybowie na pobór w r. 1908 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

97. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kolbuszowej na pobór w r. 1908 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

98. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Przemyślanach na pobór w r. 1908 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

99. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Starym Samborze na pobór w r. 1908 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

100. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Tarnobrzegu na pobór w r. 1908 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

101. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Tłumaczu na pobór w r. 1908 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

102. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Wadowicach na pobór w r. 1908 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

103. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze sześciu posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu krakowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

104. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze trzech posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu brzeżańskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

105. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze trzech posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu czortkowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

106. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze dwóch posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu kołomyjskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

107. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze trzech posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu przemyskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

108. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze dwóch posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu rzeszowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

109. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze trzech posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu sanockiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

110. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze trzech posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu samborskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

111. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze dwóch posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu stanisławowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

112. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze dwóch posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu stryjskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

113. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze trzech posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego okręgu tarnowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

114. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze trzech posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu tarnopolskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

115. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze trzech posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu złoczowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

116. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze trzech posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu żółkiewskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

117. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości byłego obwodu lwowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

118. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze sześciu posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Lwowa.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

119. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze czterech posłów na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Krakowa.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

120. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Przemyśla.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

121. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Stanisławowa.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

122. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Tarnopola.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

123. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Brody.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

124. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Jarosławia.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

125. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Drohobycza.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

126. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Białej.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

127. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Nowego Sącza.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

128. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Tarnowa.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

129. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Rzeszowa.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

130. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Stryja.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

131. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Kolomyi.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

132. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miast Brzeżany-Złoczów.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

133. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miast Bochnia-Wadowice.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

134. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm

krajowy z okręgu wyborczego miast Podgórze-Wieliczka.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

135. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miast Sano-Krosno.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

136. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

137. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

138. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze jednego posła na Sejm krajowy z okręgu wyborczego Izby handlowej i przemysłowej w Brodach.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

139. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu bialskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

140. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu bocheńskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

141. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu brzeskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

142. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu brzeżańskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

143. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu brzozowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

144. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu chrzanowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

145. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu dąbrowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

146. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu dobromilskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

147. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu dolńskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

148. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu drohobyskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

149. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu gorlickiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

150. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu gródeczkiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

151. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu grybowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

152. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu husiatyńskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

153. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu jarosławskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

154. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu jasielskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

155. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy

z kuryi gmin wiejskich powiatu jaworowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

156. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu kałuskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

157. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu kamionieckiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

158. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu kolbuszowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

159. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu krakowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

160. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu krośnieńskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

161. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu limanowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

162. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu liskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

163. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu lwowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

164. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu łańcuckiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

165. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu mieleckiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

166. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu mościckiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

167. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu myślenickiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

168. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu niskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

169. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu nowosądeckiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

170. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu nowotarskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

171. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu podhajeckiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

172. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu przemyskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

173. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu rawskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

174. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu rohatyńskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

175. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu ropeczyckiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

176. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy

z kuryi gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

177. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu samborskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

178. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu skałackiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

179. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu sokalskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

180. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu stanisławowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

181. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu stryjskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

182. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu tarnobrzskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

183. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu tarnowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

184. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu tłumackiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

185. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu trembowelskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

186. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu turczańskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

187. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu wadowickiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

188. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu wielickiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

189. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu zbarazkiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

190. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na Sejm krajowy

z kuryi gmin wiejskich powiatu złoczowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

191. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu żółkiewskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

192. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła na sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu żydaczowskiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

193. Sprawozdanie Wydziału krajowego o wyborze posła za Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu żywieckiego.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

Posiedzenie zamykam.

Koniec posiedzenia o godzinie 12 minut 45 po południu).